Gemangelde defensie

* * Nu binnen afzienbare tijd de Miljoenennota
* en de Defensiebegroting 1976 kunnen worden tegemoetgezien, is het stellig zinvol enige extra aandacht te besteden aan de groeiende financiële problemen die een steeds grotere bedreiging gaan vormen voor de instandhouding van het militaire vermogen waarover het Noordatlantische bondgenootschap moet kunnen beschikken.
Het percentage van het nationale inkomen dat in de onderscheidene nationale begrotingen wordt afgezonderd ten behoeve van de noodzakelijke defensie-inspanningen in bondgenootschappelijk verband, is in de loop van het laatste tiental jaren doorlopend kleiner geworden. Dat geldt zeker niet in de laatste plaats ook voor Nederland, waar het programma van de leidende regeringspartij die opzet nadrukkelijk kenbaar maakt en waar de verantwoordelijke minister zich openlijk erop beroemt dat hij dat programmapunt getrouwelijk uitvoert en verzekert dat dus de groei van zijn begroting achterblijft bij de groei van het nationale inkomen. Niet alleen dat daaruit een verhoudingsgewijze achteruitgang van de defensiebegroting voortvloeit, van tijd tot tijd worden bovendien ook de reële bedragen nog drastisch besnoeid.
De hiervoren aangeduide *attitude,* ten opzichte van zowel het bondgenootschappelijke veiligheidsstelsel als de omvang en kwaliteit van de Nederlandse bijdragen daaraan, vormt in wezen de ene rol van een reuzen*mangel* waarin onze defensie zich reeds veel te lang bevindt. De andere, daartegenin draaiende rol bestaat uit de onophoudelijke, onrustbarende *stijging van de prijzen* van materieel en mankracht. Het rampzalige van deze mangel is bovendien, dat de druk tussen de beide rollen niet constant is doch voortdurend wordt opgevoerd door de internationale *inflatie,* die de klemschroef steeds weer opnieuw enkele slagen strakker aandraait.

Er is beslist niet veel verbeeldingsvermogen nodig om zich een voorstelling te kunnen maken van de gevolgen die dit proces zal moeten hebben. Het laat zich gemakkelijk denken dat geleidelijk aan alle kracht zal worden weggeperst uit de NAVO, die op deze wijze tegen wil en dank wordt gedwongen tot een *ontwapening* die ver uitgaat boven hetgeen zelfs de hardnekkigste optimisten zich ooit van de MBFR hebben kunnen indenken. Een uitermate gevaarlijke ontwikkeling daarbij is dan bovendien nog dat ons terzelfder tijd ook de, inmiddels toch al sterk geslonken, technische superioriteit ontglipt; een probleem waarover men zich binnen het bondgenootschap met recht en reden ernstige zorgen maakt.
De alom in het Westen blijkbaar reeds ingewortelde *usance,* de ter beschikking te stellen fondsen telkens weer te verlagen, zou op zich zelf al leiden tot een aanzienlijke verzwakking. Die bedenkelijke gang van zaken wordt onder de huidige omstandigheden nog verergerd doordat de inflatie ook rechtstreeks doorwerkt in de prijzen van de aan te schaffen materieelsoorten. Een globaal idee daarvan kan worden verkregen uit een vergelijking van de prijzen die in de planning oorspronkelijk werden geraamd en die welke in een later stadium op grond van een herziene raming moeten worden begroot: de Amerikaanse defensiebegroting voor 1975 bijvoorbeeld moest rekenen met een verhoging van 25% voor nucleaire en missile-onderzeeboten, met 40% voor torpedojagers en helikopters, met 45% voor zware tanks en met zelfs 60% voor fregatten!

Indien in een dergelijke situatie de bondgenoten dan bovendien *op eigen gezag besnoeiingen* aanbrengen, om gaten in andere hoofdstukken van de nationale begrotingen op te vullen of omdat plotselinge beleidsombuigingen in andere sectoren weer eens gefinancierd gaan worden uit extra bezuinigingen op defensie, ligt het voor de hand dat de moeilijkheden voor het bondgenootschappelijke veiligheidssysteem worden verveelvoudigd en dat de risico's de grenzen van het aanvaardbare verre gaan overschrijden.
Zo riep Italië in het vorige najaar de aan de beurt

zijnde lichting van 60.000 dienstplichtigen niet onder de wapenen, omdat er geen geld voor was. Samen met de vermindering van de totale krijgsmachtomvang met 25.000 man in de eerste maanden van het lopende jaar betekende dat een drastische verzwakking van de verdragsorganisatie waarvoor, in onverhoopt geval, de andere partners ongetwijfeld zouden moeten inspringen. Geen wonder dan ook, dat die anderen, die met vergelijkbare interne problemen kampen, weinig waardering kunnen opbrengen voor dergelijke unilaterale beslissingen: de reacties destijds op de aankondiging van de Nederlandse beleidsvoornemens, vooruitlopende op de toen in het voorbereidingsstadium verkerende Defensienota 1974, lieten begrijpelijkerwijze ook nauwelijks twijfel bestaan aan de gefundeerde *ontstemming* onzer bondgenoten. De relatieve schaarste aan financiële middelen zal klaarblijkelijk voor het huidige, althans gelet op de in het voorgaande geschetste *attitude van de beleidsbepalende politici,* moeten worden beschouwd als een vaststaand gegeven, hoe uiterst onwaarschijnlijk het normaliter ook moge zijn dat iemand wiens welvaart en bezit vermeerderen, niet bereid zou zijn daarvan een evenredig deel te bestemmen voor het verhogen van zijn verzekeringspremie of voor het verbeteren van beveiligingsmaatregelen, deursloten, grendels en wat dies meer zij.

Een alternatief zal daarom slechts kunnen worden gevonden indien metterdaad met de minimale fondsen kan worden gewoekerd. Nu dient daarbij aanstonds bedacht dat de term *woekeren* in zijn ware betekenis het trekken van het uiterste — en niet van het wellicht haalbare — voordeel vergt: Van Dale's Groot woordenboek der Nederlandse taal koppelt het begrip niet ten onrechte aan „misbruik maken van eens anders nood en verlegenheid". De vraag rijst in dat verband welke andere naties met hun defensie in zódanige nood en verlegenheid zouden kunnen verkeren dat zij Nederland het onderste uit de kan, en liefst nog meer, zullen moeten toestaan. Het lijkt meer in de rede te liggen dat *rationalisatie en standaardisatie,* op basis van een rationeel overleg, de oplossing zullen moeten verschaffen.

De mogelijkheden om dat te verwezenlijken kunnen voorlopig maar beter niet worden overschat. Er mogen dan alom vurige pleidooien worden afgestoken ten gunste van de standaardisatie binnen de NAVO, en in ministeriële uitspraken moge zeer veel nadruk worden gelegd op de wenselijkheid daarvan en de noodzaak daartoe, dat neemt nog geenszins weg dat er voor de realisatie aanzienlijk meer nodig zal zijn dan goedbedoelde beginselverklaringen! Zelfs de huidige, in een ietwat geforceerd tempo met de hoogste prioriteit doorgedrukte, activiteiten in Eurogroupverband zijn nog niet veel meer dan een eerste stap op een lange weg.

Het is in wezen onverantwoordelijk, op het gebied van de veiligheid van ons bestaan een voorschot te willen nemen op ontwikkelingen die mogelijkerwijze te verwachten zijn maar die onzerzijds niet of nauwelijks kunnen worden beheerst en gestuurd. Dat geldt voor een strijdkrachtenvermindering in Nederland „als" de MBFR-talks tot het gewenste resultaat leiden. Dat geldt evenzeer voor het verminderen van de aan Defensie toe te wijzen begrotingsbedragen in de verwachting dat standaardisatie en rationalisatie de prijzen der middelen zodanig zullen doen dalen dat wij inderdaad *voor een dubbeltje op de eerste rang* zullen kunnen blijven zitten.

Evenmin als het mogelijk is een Europese Defensie Gemeenschap, met een supranationaal karakter en derhalve eveneens met een gemeenschappelijke wapenproduktie, van de ene op de andere dag tot stand te brengen, zo min kan ook de thans zo koortsachtig nagestreefde standaardisatie worden afgedwongen in een zó korte tijd dat het *uitwringen van onze defensie* zou kunnen worden gerechtvaardigd met de verwachting dat desalniettemin het uiterste voordeel zal kunnen worden getrokken.

Daarom, wie voor dergelijke beslissingen alleen- of medeverantwoordelijkheid wil aanvaarden, bedenke dat het aloude gezegde nog steeds van kracht is:

de kost gaat voor de baat uit!